

РОЗДІЛ I. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.091.3:81'243:811:111

Мар'яна Бурак

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ORCID ID 0000-0003-2692-7325

DOI 10.24139/2312-5993/2019.01/003-017

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДИКИ ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНОГО ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У статті доведено ефективність методики взаємопов'язаного формування в майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності. Закцентовано на вагомості урахування сутності та структури відповідних компетентностей у процесі експериментального навчання, спрямованого на їх формування. З метою оцінювання професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності визначено рівні їх сформованості та показники. Оцінювання рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні й інформаційно-комунікаційної компетентності відбувалося перед початком експериментального навчання та після його завершення з використанням якісних (відкрите спостереження, тестування) та кількісних методів дослідження (непараметричний критерій Манна-Уїтні з обрахунком статистичної значущості різниці вибірок по медіані).

Ключові слова: професійно орієнтована компетентність в говорінні, інформаційно-комунікаційна компетентність, рівні сформованості компетентності, показники сформованості компетентності, якісні та кількісні методи досліджень.

Постановка проблеми. У сучасних вітчизняних реаліях підвищуються вимоги до професійної підготовки викладачів іноземних мов, які на високому рівні володіють професійно орієнтованою англомовною комунікативною компетентністю, а отже здатні не лише самі ефективно реалізувати міжкультурне спілкування, виступаючи при цьому медіаторами культур, а й методично коректно організувати навчальний процес із залученням ефективних інформаційно-комунікаційних технологій.

Одним із компонентів англомовної комунікативної компетентності є компетентність у говорінні, яка забезпечує ефективне усне спілкування з урахуванням мовних, мовленнєвих, соціокультурних норм, ситуації, намірів тощо.

Аналіз актуальних досліджень. Методології експерименту в педагогічних дослідженнях присвячено праці П. Гурвича (Гурвич, 1980), В. Краєвського (Краевский, 2001), Ю. Пассова (Пассов, 2010).

Мета статті – виявити ефективність методики взаємопов'язаного формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови.

Методи дослідження: відкрите спостереження за комунікативними ситуаціями професійно орієнтованого говоріння студентів, тестування, інтерпретація кількісних показників рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності, математично-статистичний аналіз результатів дослідження з метою доведення ефективності експериментальної методики.

Виклад основного матеріалу. Методичний експеримент з перевірки ефективності методики взаємопов'язаного формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні й інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови тривав впродовж першого семестру 2017–2018 н. р. та 2018–2019 н. р. за участі 72 студенти першого курсу магістратури англійського відділення Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка у процесі викладання навчальної дисципліни «Практичний курс англійської мови», розрахованої на 60 годин аудиторної і 30 годин самостійної роботи. Студентів-учасників експериментального навчання розподілено на учасників експериментальної та контрольної групи (по експериментальній парі в кожному академічному році).

Метою експерименту була перевірка ефективності запропонованої методики взаємопов'язаного формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності в майбутніх викладачів англійської мови, а відтак – дієвості розробленої системи вправ.

Ефективне виконання професійних функцій, зокрема реалізації професійно орієнтованого говоріння, вимагає від сучасного викладача англійської мови професійного рівня сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності.

Професійно орієнтовану компетентність у говорінні майбутніх викладачів англійської мови, на основі досліджень В. Черниш (Черниш, 2015, с. 153), трактуємо як їх здатність адекватно до ситуації спілкування здійснювати відбір вербальних і невербальних засобів комунікації під час реалізації професійних завдань, й, з урахуванням професійних мотивів, якостей і вмінь, успішно організувати власну усномовлену англомовну діяльність.

З урахуванням результатів досліджень Н. Морзе, А. Кочарян (Морзе та Кочарян, 2015, с. 20–31) та С. Іванової (Іванова, 2013), інформаційно-комунікаційну компетентність майбутніх викладачів англійської мови трактуємо як здатність цих фахівців незалежно використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі професійної діяльності та особистісно-професійного розвитку.

На основі Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, науковці (Черниш, 2015, с. 137) визначають такі рівні сформованості компетентності в професійно орієнтованому говорінні: інтродуктивний, середній, рубіжний, просунутий, автономний, компетентний. У контексті нашого дослідження беремо до уваги той факт, що на момент вступу на навчання до магістратури випускники бакалаврату – майбутні викладачі англійської мови володіють компетентністю в говорінні на просунутому й автономному рівнях, у свою чергу, компетентністю в професійно орієнтованому говорінні – щонайменш на рубіжному рівні. Таким чином, вважаємо за доцільне орієнтуватися на такі рівні сформованості компетентності в професійно орієнтованому говорінні майбутніх викладачів англійської мови в умовах магістратури: просунутий, автономний та компетентний.

На основі аналізу стандартів інформаційно-комунікаційної компетентності для викладачів / учителів (ICT, 2008), а також досліджень Н. Морзе і А. Кочарян (Морзе та Кочарян, 2015), визначено рівні сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови: базовий, поглиблений, професійний.

З метою спрощення процедури користування шкалою рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови в контексті нашого дослідження було прийняте рішення на основі здійсненого аналізу користуватися шкалою кореляції рівнів сформованості згаданих компетентностей (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала кореляції рівнів сформованості компетентності в професійно орієнтованому говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови

Рівні сформованості компетентності в професійно орієнтованому говорінні		Рівні сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності
просунутий	↔	базовий
автономний	↔	поглиблений
компетентний	↔	професійний

Зміст експериментального навчання передбачав взаємопов'язане формування в майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованої компетентності в говорінні й інформаційно-комунікаційної компетентності, тобто одночасне опанування студентами складовими цих компетентностей, а саме: декларативними та процедурними знаннями, мовленнєвими навичками, мовленнєвими вміннями та методичними вміннями у процесі опанування технічною грамотністю, цифровою грамотністю, інформаційними знаннями, інформаційними навичками, базовими, комплексними та первазивними інформаційно-комунікаційними навичками. Таким чином, паралельно формувалися й корелювали: визначені компоненти професійно

орієнтованої компетентності в говорінні на просунутому рівні та визначені компоненти інформаційно-комунікаційної компетентності на базовому рівні; визначені компоненти професійно орієнтованої компетентності в говорінні на автономному рівні та визначені компоненти інформаційно-комунікаційної компетентності на поглибленому рівні; визначені компоненти професійно орієнтованої компетентності в говорінні на компетентному рівні та визначені компоненти інформаційно-комунікаційної компетентності на професійному рівні. Володіючи усіма компонентами професійно орієнтованої компетентності в говорінні на компетентному рівні й усіма компонентами інформаційно-комунікаційної компетентності на професійному рівні, майбутні викладачі англійської мови в подальшій професійній діяльності ефективно виконуватимуть професійні функції, ролі та обов'язки.

Експериментальне навчання, спрямоване на взаємопов'язане формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови, проводилось в експериментальних групах і було організоване у три етапи: вступний, на якому відбувалося ознайомлення студентів із відповідними сервісами і програмами; підготовчий, на якому студенти у процесі самостійної роботи знайомилися з навчальним матеріалом, запропонованим через певний сервіс (наприклад Moodle, YouTube, Google Classroom); основний, на якому відбувалося формування і розвиток основних компонентів професійно орієнтованої компетентності в говорінні, зокрема вмінь монологічного та діалогічного мовлення паралельно із цілеспрямованим розвитком інформаційно-комунікаційної компетентності.

Упродовж визначених етапів реалізовувалася розроблена й запропонована система вправ, яка включає сім груп вправ: група вправ для розвитку вмінь аудіювання, група вправ для розвитку вмінь читання, група вправ для розвитку вмінь письма, які доцільно використовувати на підготовчому етапі взаємопов'язаного формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності; група вправ для розвитку вмінь створювати вербальні опори й використовувати їх у процесі мовлення, група вправ для розвитку логіко-композиційних та мовленнєвих умінь продукування аргументованого висловлювання, група вправ для розвитку вмінь монологічного мовлення, група вправ для розвитку вмінь діалогічного мовлення, які доцільно використовувати на основному етапі взаємопов'язаного формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності.

У процесі експериментального навчання доведено, що веб-квест належить до ефективних засобів формування цільових компетентностей. Особливою популярністю серед студентів користувалися веб-квести, спрямовані на вирішення заданої проблеми шляхом збору й аналізу

інформації та веб-квести, спрямовані на спільне вирішення певної проблеми, що включають рольові, ділові ігри й симуляції.

Оцінювання рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні відбувалося перед початком експериментального навчання та після його завершення на основі відкритого спостереження за комунікативною поведінкою учасників експериментальних і контрольних груп у комунікативних ситуаціях професійно орієнтованого говоріння викладачів англійської мови. Оцінювання рівня сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови також здійснювалося перед початком експериментального навчання та після його завершення на основі тестування студентів експериментальних і контрольних груп з метою виявлення їх знань щодо можливостей використання ІКТ у процесі навчання говорінню. З цією метою обґрунтовано критерії оцінювання рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні (табл. 2) і критерії оцінювання рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови (табл. 3), а також їх кількісні показники, що вимірювались за допомогою 100-бальної шкали.

Таблиця 2

Критерії оцінювання рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні майбутніх викладачів англійської мови

Рівень сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні	Критерії сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні
Просунутий рівень	<ul style="list-style-type: none"> - демонструє вміння давати чіткі, детальні описи та презентації з відповідним виділенням головних положень та релевантними допоміжними деталями, обґрунтовувати точку зору стосовно обговорюваного, наводити аргументи, систематизовано розгортати аргументи та надавати уточнювальні деталі на користь висловленої думки; - демонструє здатність брати активну участь у неофіційних обговореннях у знайомих ситуаціях
Автономний рівень	<ul style="list-style-type: none"> - демонструє вміння вступати в діалог та чергувати репліки, завершувати розмову за необхідності; - демонструє здатність спілкуватися з певним ступенем вільності та спонтанності; - демонструє вміння керувати розмовою: здійснювати зворотній зв'язок та ефективну взаємодію; - демонструє здатність ефективно використовувати слова-зв'язки; - демонструє здатність легко долати труднощі, вдаючись до перафразу
Компетентний рівень	<ul style="list-style-type: none"> - демонструє вміння давати чіткі, детальні описи, презентації, інтегруючи підтеми, викладаючи певні точки зору з додатковими положеннями, причинами та відповідними прикладами, завершуючи відповідними висновками;

	<ul style="list-style-type: none"> - демонструє вміння вільно та спонтанно спілкуватися; - демонструє вміння вільно керувати розмовою: здійснення зворотнього зв'язку та ефективної взаємодії; - демонструє здатність брати активну участь у неофіційних та офіційних обговореннях у незнайомих ситуаціях
--	--

Таблиця 3

Критерії оцінювання рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови

Рівні сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності	Критерії сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності
Базовий рівень	<p>- демонструє базові інформаційно-комунікаційні знання й навички використання базових інформаційно-комунікаційних інструментів (базові знання апаратури комп'ютера, комп'ютерних мереж та їх використання; знання загальних принципів роботи різних операційних систем та вміння працювати на комп'ютерах, що працюють під управлінням різних операційних систем; знання загальних принципів роботи з основними сервісами Інтернет та вміння їх використовувати для комунікації, співпраці, пошуку інформації, організації діяльності та поширення результатів професійної діяльності; розуміння базових принципів безпечної роботи в мережі Інтернет та захисту даних; уміння виконувати основні операції з папками і файлами; уміння опрацьовувати дані в середовищах: текстового процесора, графічного редактора, табличного процесора; уміння застосовувати засоби захисту даних; уміння працювати з антивірусними програмами); розуміння впливу використання інформаційно-комунікаційних технологій на навчальні результати студентів та підвищення їх мотивації до навчання; знання й дотримання положень про захист авторських прав при публікації чи використанні е-контенту; уміння визначати інформаційно-комунікаційні технології, необхідні для досягнення цілей навчання; навички участі у групових ініціативах, навички створення електронних навчальних курсів, навички представлення результатів власної професійної діяльності на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій, навички створення власного е-портфоліо</p>
Поглиблений рівень	<p>- демонструє навички системного використання інформаційно-комунікаційних технологій, уміння використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку критичного мислення; уміння вирішення проблем і організації навчальної діяльності за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; уміння використання інформаційно-комунікаційних технологій для створення дидактичного матеріалу й навчальних ресурсів, електронних навчальних курсів; навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для спільної роботи зі студентами та колегами; уміння організації і проведення вебінарів з</p>

	метою досягнення цілей навчання; розуміння і вміння аналізу принципів використання інформаційно-комунікаційних технологій у власній діяльності; уміння аналізу перешкод, які виникають під час використання інформаційно-комунікаційних технологій у власній діяльності та вміння пошуку ефективних шляхів вирішення проблем; знання етичних норм спілкування в Інтернеті, зокрема – у чатах, та їх дотримання в електронній комунікації; уміння розвивати власне персональне навчальне середовище; уміння знаходити інноваційні методи та форми підвищення якості результатів професійного розвитку засобами інформаційно-комунікаційних технологій)
Професійний рівень	- демонструє уміння розробки стратегій інформатизації навчального процесу з використанням об'єктно-орієнтованих динамічних навчальних середовищ університету, уміння постійного оновлення е-портфолію, уміння створення та підтримки відкритих навчальних ресурсів, навички участі й уміння координації проектів професійного розвитку, навички участі у відкритих он-лайн-курсах; організація навчальних семінарів, курсів, вебінарів, програм та проектів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; знання особливостей роботи з основними сервісами Web 2.0, Web 3.0; уміння розробки і проведення телекомунікаційних навчальних проектів; навички представлення результатів навчальних досягнень студентів у вигляді діаграм та графіків; уміння створення і підтримки власного блогу, вікі-сторінки, персонального освітнього середовища; уміння створення соціальних співтовариств та мереж; уміння створення та підтримки відкритих навчальних ресурсів; уміння створення та підтримки відкритих навчальних ресурсів; уміння консультування колег з питань використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі; уміння проведення семінарів для колег з проблем інтегрування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес, з методичних та організаційних питань використання інформаційно-комунікаційних технологій

Інтерпретація результатів експериментального дослідження здійснювалася наступним чином.

Оскільки в кожній групі було менш як 20 спостережень, доцільно припустити, що розподіл є ненормальним, і для встановлення статистичної значущості різниці двох незалежних вибірок використовувати непараметричний критерій Манна-Уїтні, у якому статистична значущість різниці двох вибірок обраховується по медіані. Наступний крок передбачав порівняння медіан відсоткового приросту балів у експериментальних та контрольних групах.

За даними таблиці 4 можемо спостерігати, що різниця медіан рівнів сформованості професійно орієнтованій компетентності в говорінні у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі передекспериментального оцінювання у 2017–2018 н. р. є статистично незначущою, оскільки математичне сподівання є більшим за 0,05.

Таблиця 4

Різниця медіан рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні в експериментальній та контрольній групах на етапі передекспериментального оцінювання у 2017-2018 н. р.

2017-2018 н. р., етап передекспериментального оцінювання	Математичне сподівання по U-критерію Манна-Уїтні
професійно орієнтована компетентність у говорінні	0,680851527

За даними таблиці 5 можемо спостерігати, що різниця медіан рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі післяекспериментального оцінювання у 2017–2018 н. р. є статистично значущою, оскільки математичне сподівання є меншим за 0,05.

Таблиця 5

Різниця медіан рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні в експериментальній та контрольній групах на етапі післяекспериментального оцінювання у 2017–2018 н. р.

2017–2018 н. р., етап післяекспериментального оцінювання	Математичне сподівання по U-критерію Манна-Уїтні
професійно орієнтована компетентність у говорінні	0,00000164176139

За період експериментального навчання, яке проводилося у 2017–2018 н. р., у студентів контрольної групи кількісні показники рівня сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні зросли на 53 % по медіані, тоді як у студентів експериментальної групи кількісні показники рівня сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні зросли на 83 % по медіані (рис. 1).

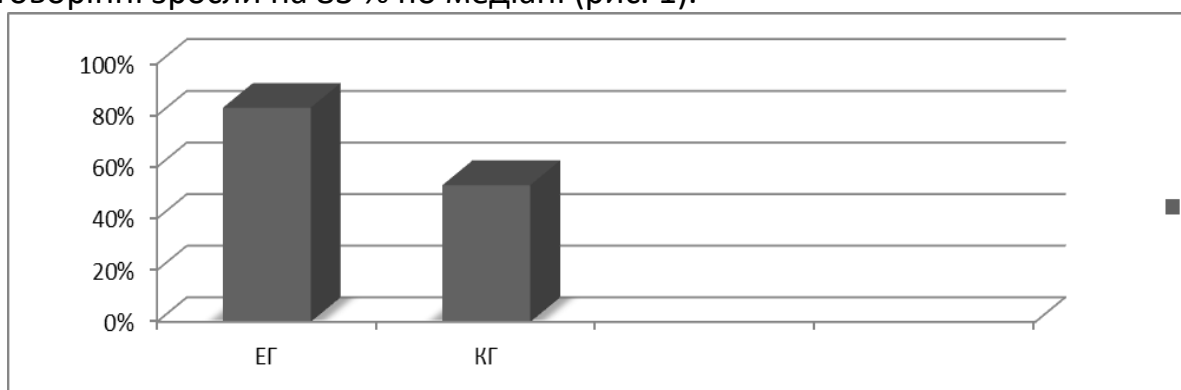

Рис. 1. Зростання кількісних показників рівня сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів експериментальної та контрольної груп за період експериментального навчання у 2017–2018 н. р. у відсотках по медіані

За даними таблиці 6 можемо спостерігати, що різниця медіан кількісних показників рівня сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі передекспериментального оцінювання в 2017–2018 н. р. є статистично значущою, оскільки математичне сподівання є меншим за 0,05.

Таблиця 6

2017–2018 н. р., етап передекспериментального оцінювання	Математичне сподівання по U-критерію Манна-Уїтні
інформаційно-комунікаційна компетентність	0,00682873806

За даними таблиці 7 можемо спостерігати, що різниця медіан кількісних показників рівня сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі післяекспериментального оцінювання у 2017–2018 н. р. є статистично значущою, оскільки математичне сподівання є меншим за 0,05.

Таблиця 7

2017–2018 н. р., етап післяекспериментального оцінювання	Математичне сподівання по U-критерію Манна-Уїтні
інформаційно-комунікаційна компетентність	0,000000322968613

За період експериментального навчання, яке проводилося у 2017–2018 н. р., у студентів контрольної групи кількісні показники рівня сформованості інформаційно-комунікаційній компетентності загалі не зросли по медіані, тоді як у студентів експериментальної групи кількісні показники рівня сформованості інформаційно-комунікаційній компетентності зросли на 268 % по медіані (рис. 2).

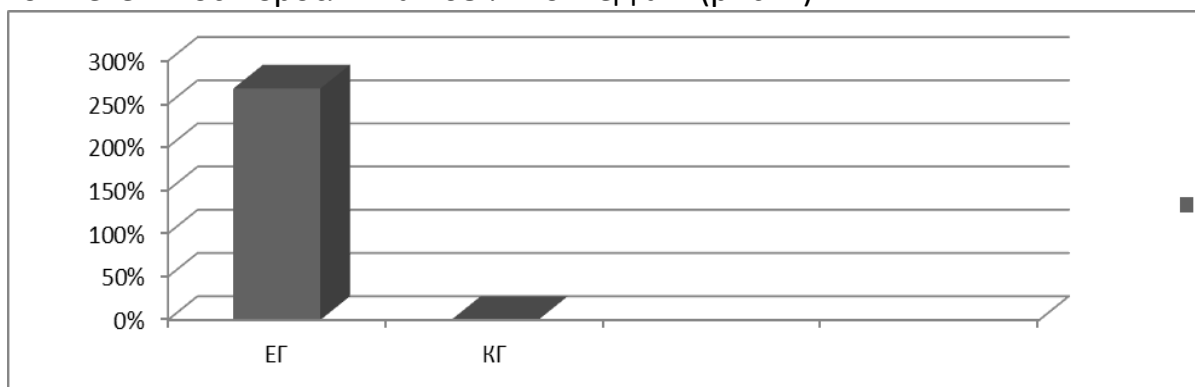

Рис. 2. Зростання кількісних показників рівня сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у студентів експериментальної та контрольної груп за період експериментального навчання у 2017–2018 н. р. у відсотках по медіані

Отримані дані експериментального дослідження, проведеного у першому семестрі 2018-2019 н. р. інтерпретовано наступним чином.

За даними таблиці 8 можемо спостерігати, що різниця медіан кількісних показників рівня сформованості професійно орієнтованій компетентності в говорінні у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі передекспериментального оцінювання є статистично незначущою, оскільки математичне сподівання є більшим за 0,05.

Таблиця 8

Різниця медіан кількісних показників рівня сформованості професійно орієнтованій компетентності в говорінні у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі передекспериментального оцінювання у 2018–2019 н.р.

2018–2019 н. р., етап передекспериментального оцінювання	Математичне сподівання по U-критерію Манна-Уїтні
професійно орієнтована компетентність в говорінні	0,140392472

За даними таблиці 9 можемо спостерігати, що різниця медіан кількісних показників рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі післяекспериментального оцінювання у 2018–2019 н. р. є статистично значущою, оскільки математичне сподівання є меншим за 0,05.

Таблиця 9

Різниця медіан кількісних показників рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі післяекспериментального оцінювання у 2018–2019 н. р.

2018–2019 н. р., етап післяекспериментального оцінювання	Математичне сподівання по U-критерію Манна-Уїтні
професійно орієнтована компетентність в говорінні (2 етап)	0,00000603641331

За період експериментального навчання у 2018–2019 н. р. кількісні показники рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів контрольної груп зросли близько на 41 % по медіані, тоді як у студентів експериментальної групи – на 88 % по медіані (рис. 3).

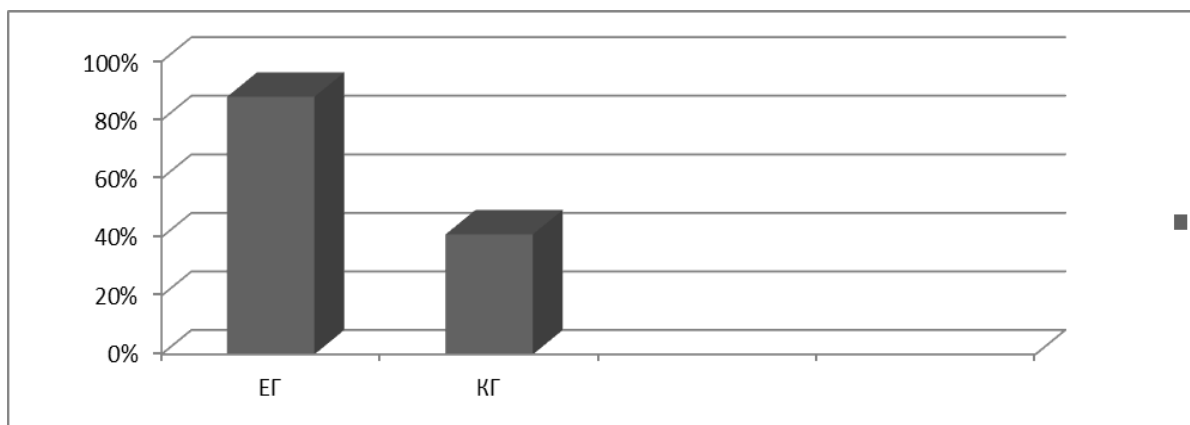

Рис. 3. Зростання кількісних показників рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів експериментальної і контрольної груп за період експериментального навчання у 2018–2019 н. р. у відсотках по медіані

За даними таблиці 10 можемо спостерігати, що різниця медіан кількісних показників рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі передекспериментального оцінювання у 2018–2019 н. р. є статистично значущою, оскільки математичне сподівання є меншим за 0,05.

Таблиця 10

Різниця медіан кількісних показників рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у студентів експериментальній та контрольної груп на етапі передекспериментального оцінювання у 2018–2019 н. р.

2018–2019 н. р., етап передекспериментального оцінювання	Математичне сподівання по U-критерію Манна-Уїтні
інформаційно-комунікаційна компетентність (1 етап)	0,00107630465

За даними таблиці 11 можемо спостерігати, що різниця медіан кількісних показників рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у студентів експериментальної та контрольної груп на етапі післяекспериментального оцінювання у 2018–2019 н. р. є статистично значущою, оскільки математичне сподівання є меншим за 0,05.

Таблиця 11

2018–2019 н. р., етап післяекспериментального оцінювання	Математичне сподівання по U-критерію Манна-Уїтні
інформаційно-комунікаційна компетентність	0,000000148075139

За період експериментального навчання у 2018–2019 н. р. у студентів контрольної групи кількісні показники рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності взагалі не зросли у відсотках по медіані,

тоді як у студентів експериментальної групи показники зросли на 275 % по медіані (рис. 4).

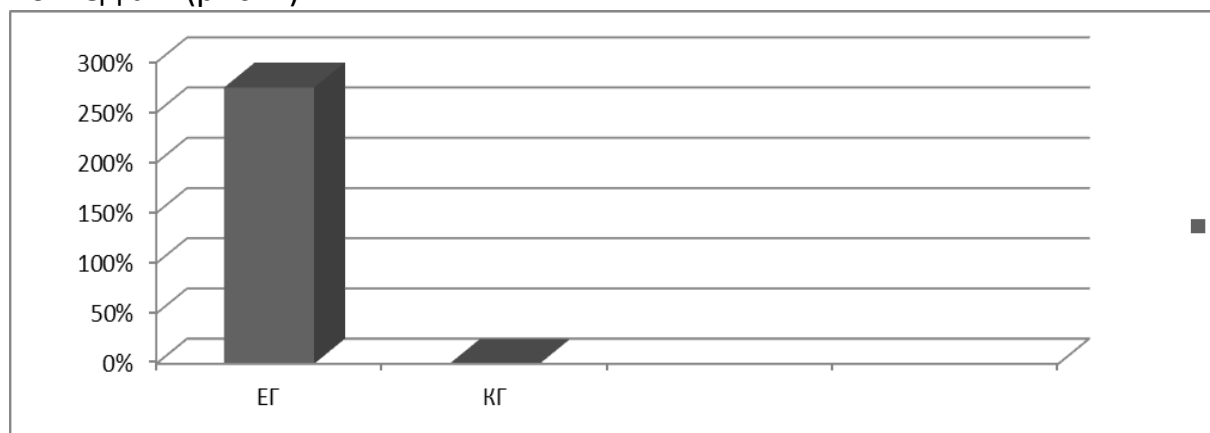

Рис. 4. Зростання кількісних показників рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у студентів експериментальної і контрольної груп за період експериментального навчання у 2018–2019 н. р. у відсотках по медіані

Висновки. На основі здійсненого аналізу можемо зробити висновки про те, що отримані результати дослідження є схожими як за період експериментального навчання у 2017–2018 н. р., так і за період навчання у 2018–2019 н. р. Можемо констатувати відсутність статистичної значущості різниці між кількісними показниками рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів контрольної та експериментальної груп на етапі передекспериментального оцінювання. Проте, чітко простежується статистична значущість різниці між кількісними показниками рівнів сформованості професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів контрольної та експериментальної груп на етапі післяекспериментального оцінювання. Щодо сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності, статистична значущість різниці між кількісними показниками рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у студентів контрольної та експериментальної груп була встановлена як на етапі передекспериментального оцінювання, так і на етапі післяекспериментального оцінювання, проте тут можемо констатувати значний прогрес у прирості кількісних показників рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у відсотках по медіані у студентів експериментальної групи та повну відсутність прогресу у прирості кількісних показників рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності у відсотках по медіані у студентів контрольної групи. Після проведення експериментального навчання як у 2017–2018 н. р., так і у 2018–2019 н. р. більшість студентів експериментальної групи демонстрували володіння професійно орієнтованою компетентністю в говорінні на компетентному рівні й інформаційно-комунікаційною компетентністю на професійному рівні. Таким чином, за допомогою використаних якісних та

кількісних емпіричних методів дослідження встановлено ефективність експериментальної методики взаємопов'язаного формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в розробленні методики взаємопов'язаного формування в майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованої компетентності у письмі та інформаційно-комунікаційної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

- Гурвич, П. Б. (1980). *Теория и практика эксперимента в методике преподавания языков*. Владимир (Hurvich, P. B. (1980) *Theory and practice of experiment in language teaching methods*. Vladimir).
- Іванова, С. М. (2013). Модель розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*, 3 (69), 171-179 (Ivanova, S. M. (2013). The model of development of information and communication competence of scientific workers in the field of pedagogical sciences. *Ivan Franko Zhytomyr State University Bulletin*, 3 (69), 171-179).
- Краевский, В. В. (2001). *Методология научного исследования*. Санкт-Петербург: СПб ГУП (Kraievskiy, V. V. (2001). *Methodology of scientific research*. Saint Petersburg: StP SUP).
- Морзе, Н. В., Кочарян, А. Б. (2015). Інформаційно-комунікаційна компетентність науково-педагогічних працівників університету: історичний розвиток формування понятійного апарату. *Збірник наукових праць: Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*, 24, 20-31 (Morze, N. V., Kocharian, A. B. (2015). Information and communication competence of scientific and pedagogical workers in universities: historical evolvement of conceptual tools. *Collection of scientific papers: Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogics*, 24, 20-31).
- Пассов, Е. И. *Методология методики: теоретические методы исследования*. Липецк: МУП «Типография» (Passov, Ye. I. *Methodology of method: theoretical research methods*. Lipetsk: MUP "Printing House").
- Черниш, В. В. (2015). *Теоретико-методичні засади формування у майбутніх учителів професійно-орієнтованої англомовної компетенції в говорінні* (дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02). Київ (Chernysh, V. V. *Theoretical and methodological foundations of future teachers' professionally oriented competence in English speaking formation* (DSc thesis). Kyiv).
- ICT Competency Standards for Teachers. Implementation Guidelines. Version 1.0 UNESCO* (2008).

РЕЗЮМЕ

Бурак Марьяна. Эффективность методики взаимосвязанного формирования у будущих преподавателей английского языка профессионально ориентированной компетентности в говорении и информационно-коммуникационной компетентности.

В статье доказана эффективность методики взаимосвязанного формирования у будущих преподавателей английского языка профессионально ориентированной компетентности в говорении и информационно-коммуникационной компетентности. Акцентировано на важности учета сущности и структуры соответствующих компетенций в процессе экспериментального обучения, направленного на их формирование. С целью оценки профессионально ориентированной компетентности в говорении и информационно-коммуникационной компетентности определены уровни их сформированности и соответствующие показатели. Оценивание уровней сформированности профессионально ориентированной компетентности в говорении и информационно-коммуникационной компетентности происходило перед началом экспериментального обучения и после его завершения с использованием качественных (открытое наблюдение, тестирование) и количественных методов исследования (непараметрический критерий Манна-Уитни с расчетом статистической значимости разницы выборок по медиане).

Ключевые слова: профессионально ориентированная компетентность в говорении, информационно-коммуникационная компетентность, уровни сформированности компетентности, показатели сформированности компетентности, качественные и количественные методы исследований.

SUMMARY

Burak Maryana. Effectiveness of methodology of an interrelated building in future English language teachers of professionally oriented competence in speaking and information and communication competence.

In the article the effectiveness of methodology of an interrelated building in future English language teachers of professionally oriented competence in speaking and information and communication competence has been proved. It focuses on the importance of essence and structure of the above mentioned competences during experimental training. The levels and indicators of professionally oriented competence in speaking and information and communication competence have been defined to evaluate them. The levels of acquisition of professionally oriented competence in speaking are advanced, autonomous and competent one. Consequently, the levels of acquisition of information and communication competence are presented by basic, profound, and professional one. The evaluation criteria of the levels of professionally oriented competence in speaking and information and communication competence have been grounded. Experimental training is aimed at an interrelated building of professionally oriented competence in speaking and information and communication competence of future English language teachers; it was conducted in experimental groups and was organized in three stages. Along with stipulated stages an elaborated system of exercises has been implemented. During experimental training it has been proved that web-quest belongs to the effective tools of building the stated competences. The evaluation of levels of professionally oriented competence in speaking and information and communication competence was done before experimental training and after its completion which was based on an open observation for communicative behaviour of the experimental and control groups in communicative situations of professionally oriented speaking of English language teachers and testing students' knowledge and capabilities to use ICT while teaching speaking.

Qualitative research methods (open observation, testing) and quantitative research methods (nonparametric Mann-Whitney's criterion with calculation of statistical difference of samples along median) are used.

Key words: *professionally oriented competence in speaking, information and communication competence, levels of acquisition of competences, indicators, qualitative and quantitative research methods.*

УДК 378.091.64:811.161.2'243

Ірина Іванова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID0000-0001-9873-1677

Валентина Статівка

Ланьжоуський університет (КНР)
ORCID ID0000-0001-7261-6785

Олена Похілько

Сумський державний університет
ORCID ID 0000-0003-1247-146X

DOI 10.24139/2312-5993/2019.01/017-028

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗМІСТУ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Автори, аналізуючи компетентнісну спрямованість сучасного підручника з другої іноземної мови, зазначають відсутність соціокультурної інформації про видатних педагогів України, яка є необхідною для розширення картини світу та формування професійної компетентності майбутніх фахівців. У статті висвітлюються можливості актуалізації такого матеріалу: подається аналіз фрагменту експериментального підручника, в якому цей дидактичний матеріал використовується під час засвоєння конкретної граматичної теми, окреслюється його виховний потенціал.

Ключові слова: *комунікативна компетентність, механізми засвоєння другої близькоспорідненої мови, навчально-виховний потенціал текстів, система вправ, видатний український педагог В. Сухомлинський.*

Постановка проблеми. У процесі навчання другої іноземної мови студенти-іноземці оволодівають низкою компетенцій, що складають їхню комунікативну компетентність:

- лінгвістична компетенція, що полягає у знанні лексичних одиниць та володінні граматичними правилами;
- соціолінгвістична компетентність, що потрактовується науковцями як здатність використовувати лінгвістичні одиниці у відповідності до ситуації;
- дискурсивна компетенція – здатність зрозуміти зв'язність окремих висловлень в певних комунікативних моделях;